

De Krijtberg, 6 september. Drieëntwintigste zondag door het jaar, Ez. 33:7-9, Rom. 13:8-10. Mt. 18:15-20.

Peter van Dael SJ

Vermaning

Doopsgezinden gebruiken het woord vermaning voor een godsdienstoefening of een kerkgebouw. Voor hen is kerk in de eerste plaats een levende gemeenschap. Op kerk als instituut leggen zij minder de nadruk. Praktische levensheiliging is voor hen belangrijker dan dogmatiek. Aanvankelijk kenden ze geen predikanten die voor dit ambt waren opgeleid. Het woord Gods kwam niet van boven naar beneden via de predikant, maar de ene broeder of zuster 'vermaande' de ander opdat men volgens het evangelie zou leven.

De lezing uit Ezechiël en de evangelielezing gaan beide over vermaning. Nu is dit een begrip waar we niet zoveel mee op hebben. Bemoei je met je eigen zaken. Dus geen vermanend opgestoken vinger.

De profeet als wachter voor het volk

Hoe spreekt de Schrift over vermaning? In de eerste lezing hoorden we dat God tegen Ezechiël zei: *Jou, mensenkind, heb ik als wachter aangesteld voor het volk van Israël.* Een profeet is als een stadswacht. Een stadswacht moet opletten of er gevaar dreigt, en hij moet zo nodig alarm slaan door op de ramshoorn te blazen om de inwoners te waarschuwen. Wanneer hij niets doet, is hij mede schuldig wanneer onheil de stad treft (Ez. 33: 3.6). Iets dergelijks geldt ook het onderlinge verkeer tussen individuele personen. Je dient iemand te waarschuwen wanneer hij verkeerd handelt. Wanneer hij niet naar je luistert, gaat hij te gronde door eigen schuld. Maar wanneer je niets zegt, heb ook jij schuld en word ook jij ter verantwoording geroepen.

Broederlijke en zusterlijke vermaning

Ook het evangelie gaat over de verantwoordelijkheid die je hebt met betrekking tot de ander. Maar de op de ramshoorn blazende wachter van Ezechiël klinkt heel wat robuuster dan de juridisch klinkende procedure die Matteüs beschrijft in het evangelie van vandaag. Dit evangelie is een stuk uit de zogenaamde gemeenterede van Jezus (Mt. 18). Het woord zegt het al: de gemeenterede gaat over zaken die de gemeente als totaliteit aangaan. Bepaalde afspraken en richtlijnen dienen om zo'n gemeenschap bij elkaar te houden. Het evangelie van vandaag gaat meer in het

bijzonder in op de vraag wat te doen met storende elementen binnen de gemeente. Hoe moet de gemeenschap omgaan met moeilijke mensen?

Het evangelie geeft aan dat er in ieder geval gepraat moet worden. Niet praten óver iemand, maar mét iemand, wat veel moeilijker is. Wanneer je over iemand praat, is de kans groot dat je alleen maar lucht geeft aan je eigen ergernis. Je helpt de ander niet, je benadeelt hem zelfs. Wanneer je deze weg bewandelt, laat je toe dat het kwaad zich vermeerdert. Het kwaad van de ander wordt beantwoord met jouw kwaad. Je kunt je ook tot de ander zelf richten, maar dan vol boosheid en met verwijten. Ook dit is niet productief. Verwijtende woorden worden gericht tégen de ander. Ze maken de bestaande verwijdering alleen maar groter.

Het evangelie wijst op een andere weg, die van het gesprek: *Als een van je broeders of zusters tegen je zondigt, moet je die daarover onder vier ogen aanspreken*. We zijn verantwoordelijk voor elkaar. Toen God Kaïn vroeg: *Waar is Abel, je broer?* antwoordde hij: *Dat weet ik niet. Moet ik soms waken over mijn broer?* (Gen. 4:9). *Ben ick mijnes broeders hoeder?*, zoals in de Statenvertaling staat. Het antwoord vanuit de Schrift is: ja, wij zijn elkaars wachter en hoeder.

Wanneer Matteüs het woord broeder of zuster gebruikt, heeft hij het over iemand uit de eigen gemeente, want hij richt zich tot zijn eigen kring. Zo spreekt men ook binnen de doopsgezinde vermaning van broeders en zusters. Maar we hoeven de woorden van het evangelie van vandaag niet te beperken tot de eigen geloofsgemeenschap, want we leven ook in vele andere kringen.

Drie stappen

De procedure zoals Matteüs deze aangeeft bestaat uit drie stappen. De eerste stap bestaat uit een gesprek onder vier ogen. Hier wordt rekening gehouden met de eer van de aangesprokene. Misschien krijg je in zo'n gesprek begrip voor de ander. Want in een eerlijk en openhartig gesprek kun je iets te weten komen van de beweegredenen van de ander, en van de omstandigheden waarin deze verkeert. Misschien dat je na afloop van het gesprek je aanklacht intrekt. Wanneer je de ander aanspreekt en wanneer die naar jou luistert, dan heb je je broeder of zuster voor de gemeente behouden, lezen we in het evangelie. Het gaat dan niet om iets abstracts als een 'zuivere' kerk, maar het gaat erom dat die ene mens gewonnen wordt. We kunnen in het kader van het moeilijke gesprek onder vier ogen denken aan een tekst uit Leviticus (19:17-18): *Wees niet haatdragend. Als je iemand iets te verwijten hebt, roep hem dan ter verantwoording en laad niet omwille van een ander schuld op je door je te wreken of wrok te blijven koesteren. Heb je naaste lief als jezelf*. Deze tekst laat zien hoe de misstap van de ander het begin kan zijn

van een negatieve kettingreactie. Behalve de ander kun je ook zelf in de fout gaan. Je bent fout wanneer je wrok koestert. Je bent ook fout wanneer je niets doet, want dan maak je je schuldig aan de zonde van een ander. Maar de misstap van de ander kan ook voor jou een uitdaging zijn tot zorg en nabijheid. Je spreekt de ander aan uit medeverantwoordelijkheid en liefde. Een vermaning kan een aanbod van vergeving zijn.

Wanneer stap één, de vermaning onder vier ogen, niets uithaalt, kan een tweede stap worden gezet: je haalt er nog een of twee getuigen bij. Als dat niet helpt, volgt als derde en laatste stap dat je de zaak aan de gemeente voorlegt. Wanneer dat niet helpt, heeft de aangeklaagde zichzelf onderhand buiten de gemeente geplaatst.

Uit deze getrapte procedure blijkt in ieder geval dat een excommunicatie met alle middelen moet worden vermeden. Het gaat in dit driestappenplan uiteindelijk om de eenheid tussen mensen, en om eenheid met God. Zonde brengt scheiding teweeg onder mensen en met God. Wanneer de ene mens zich verantwoordelijk weet voor de ander, wanneer ieder de hoeder van zijn broeder is, wanneer ieder zich een wachter weet, gebeurt iets goddelijks. Want God zelf wordt wachter genoemd: *de wachter van Israël* (ps. 121:4).

Het evangelie eindigt met de zin: *waar twee of drie mensen in mijn naam samen zijn, ben ik in hun midden*. Dit geldt voor wat we dadelijk gaan vieren in de eucharistie, de tafelgemeenschap met Jezus in het midden van de gemeente. Dit geldt ook wanneer twee of drie met elkaar in gesprek zijn om tot overeenstemming te komen: ook dan is Jezus in hun midden.